

KERTTU LAPPALAINEN

VUODET TÄYNNÄ ELÄMÄÄ

Kerttu Lappalainen

***VUODET
TÄYNNÄ
ELÄMÄÄ***

3. painos

© 2019 Merita Beaton

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-801-8599

Elokuun yhdeksästoista 1943 valkeni kauniina Rajajoella Karjalan Kannaksella. Oli asemasodan aika ja päivä kului hiljaiselon merkeissä. Vain silloin tällöin tarkka-ampujan laukaus ja konekiväärin rätinä rikkoivat muuten rauhallisen tunnelman ja muistuttivat sodan todellisuudesta.

Päivä painui iltaan ja korsussa alkoivat tavanomaiset iltatoimet. Jotkut pelasivat korttia, jotkut kirjoittivat ja joku näversi puusta muistoesinettä.

Tauno istui kamiinan vieressä penkillä ja joi teetä liotellen samalla vanikkaa, joka oli melkein panssarinkestävää. Ajatukset harhailivat vielä kolme viikkoa sitten päättyneessä lomassa. Meteli ympärillä ei pahemmin häirinnyt.

Korsun ovi lennähti auki ja alikersantti Eino Jokinen astui sisään.

”Otahan, Tauno, tämä konepistooli ja lähde tulenjohtopaikkaan. Pidä varasi, se ampuu suoralla suuntauksella ja tuntuu, että sillä on jotakin erikoista mielessään.”

Kello oli 22. Ilta oli pimentynyt yöksi ja niine hyvineen Tauno painui vartiopaikalleen. Joka puolelta kuului konetuliaseiden pauketta. Valojuovat kaartoivat viivojaan pimeään yöhön ja korohorot yskivät kranaattejaan. Valoraketti muutti sysipimeän yön valoisaksi ja samalla tulitus kiihtyi. Jossakin etumaastossa vieraili venäläisten partio.

Tauno vilkaisi kelloaan. Kymmenkunta minuuttia vielä ja hänen viuhkansa päättyisi. Piiskan kranaatti pyyhkäisi vihaisesti hänen päänsä yli.

”Pian tässä saankin lähteä herättämään kaverin vartioon”, hän ajatteli mielessään ja pani kellon tasakuunsa. Samassa vihelsi toinen kranaatti ohi heittäen voimakkaan ilmapirran vasten kasvoja.

Tauno otti konepistoolin kaulastaan, kömpi haarakaukoputken luo ja aikoi ottaa suunnan ampuvaan tykkiin. Juuri silloin leimahti ja samassa kuului kumea jyrähdys. Hän paiskautui juoksuhaudan pohjalle. Olo siinä tuntui aluksi hyvältä ja raukealta, mutta yhtäkkiä tuli merkillinen, pakottava tarve lähteä etsimään apua. Aivan niin kuin jokin ääni olisi kuiskannut: Sinä kuolet, jos jätät tähän. Verta valuvana Tauno alkoi raahautua kohti korsua, potkaisi auki sen oven ja huusi:

”Pojat, minuun sattui!”

Karbidilyhdyn valossa hän näki, miten vasen käsi oli ranteen kohdalta aivan murskana ja osa oikean käden luista törrötti katkenneina. Pojat levittivät sanomalehtiä lattialle, auttoivat Taunon siihen selälleen ja

alkoivat laittaa kiristyssiteitä.

”Vielä tässä sormet liikkuvat, ainakin nimetön ja pikkusormi”, jutteli Tauno. Siteet loppuivat alkuunsa ja luutnantti Jokisen puhdas alusvaatekerrastokin revittiin avuksi.

Siinä korsun pohjalla, veren valuessa pois suonista, kuoleman kylmä henkäys tuntui uhkaavasti lähestyvän. ”Yksi kuolema Herralle velkaa”, niin kuin poikien kanssa oli totuttu kuolemaa uhmaamaan, tuntui äkkiä karvaalta pilalta.

”Jumala, jos sinä kuitenkin olet olemassa, anna minulle vielä yksi vuosi elinaikaa, niin minä annan elämäni sinulle”, Tauno huokaisi sydämessään.

Pitkän etsimisen jälkeen löysi lääkintämies vihdoinkin paikalle harhailtuaan ensin eksyksissä juoksuhaudan sokkeloissa. Tauno nostettiin paareille ja samalla tuli hevosmies korsun eteen.

”Minä en kyllä lähde takaisin, tapattamaan itseäni”, hevosmies tokaisi karkeasti kiroten, kun kaikki oli lähtöä varten kunnossa.

”Se ampuu niin, ettei siitä kukaan läpi pääse. On ihme, että vihdoinkin viimein selvisin tänne.”

”Lähdetään vaan, en jaksakaan kestää näitä tuskia”, Tauno voihki kiemurrellen rauhattomana paareilla. Ja ammusten kajan piirtyessä syystummaa taivasta vasten alkoi tuskallinen matka kohti joukkosidontapaikkaa ja sairaalaa.

Vihollinen oli huomannut huoltotien ja aloitti ankaran tulituksen sen suuntaan. Kuin kunniakujassa kulki saattue missä Tauno lääkintä- ja hevosmiehen kanssa teki matkaa, sillä sitä mukaa kuin joukko eteni, tulituksen keskeen tuntui avautuvan uoma, missä so-

dan ääniin tottunut hevonen kiskoi kuormaansa.

Joukkosidontapaikalla lääkäri alkoi selvittää vammojen määrää.

”Antakaa pian morfiinia, minä en jaksa kestää näitä tuskia enää”, Tauno pyysi kipujen kouristaessa kehoa joka puolelta.

”kahdeksan viivaa”, lääkäri sanoi.

Pistos teki nopeasti tehtävänsä ja Tauno tunsii olonsa sekä raukeaksi että kevyeksi. Patterin päällikkökin tuli katsomaan haavoittunutta juuri, kun Taunoa nostettiin sairaautoon, millä taival kenttäsairaalaan alkoi. Aika ja matka kuluivat Taunon mielestä käsittämättömän hitaasti. Lääkintämies ja autonkuljettaja luulivat hänen olevan tajuttomana.

”Kurkista, elääkö se vielä”, autonkuljettaja sanoi lääkintämiehelle kolme eri kertaa matkan aikana ja sai aina saman vastauksen:

”Vielä sen silmät liikkuu.”

Kenttäsairaalassa kaikki oli valmiina leikkausta varten. Väsynyt lääkäri tuli paikalle ja määräsi potilaalle kiireesti verensiirron.

”Älkää katkaisko tuota vasenta kättä”, Tauno sanoi lääkärille. Ja päällisin puolin katsottuaan lääkäri saattoikin rauhoittaa häntä.

”Ei sitä tarvitse katkaista, saamme siitä vielä varmasti käden.”

Lääkärin sanat kantautuivat Taunon korviin ennen kuin eetterikoppa laskettiin hänen kasvoilleen. Ahnaasti hän veti ensimmäiset siemaisut, sillä tuskat olivat sietämättömät.

Herätessään nukutuksesta Tauno makasi vielä leikkauspöydällä. Vaistomaisesti hän katsoi vasenta

kättään ja huomasi siitä olevan jäljellä vain tyngän. Lääkäri seiso i vieressään.

"Te sitten kuitenkin katkaisitte?"

"Se oli niin pahasti ruhjoutunut, ettei muuta mahdollisuutta ollut. Mutta älkää nyt ajatelko sitä, te olette vielä nuori mies ja tulette varmaan selviytymään elämässä."

"Uskon teidän tehneen parhaanne, en varmasti syytä teitä", Tauno vastasi.

Viisi ensimmäistä päivää sairaalassa kuluivat kuin huumeessa. Yön ja päivän raja häipyi Taunon tajunnasta, ja yhä uudestaan hän pyysi hoitajilta kipuja lievittäviä piikkejä. Hänen mieleensääkään ei tullut, että varmasti äiti ja muu kotiväki olivat huolestuneita hänen tilastaan.

"Teille tulee vieras", sairaanhoitaja ilmoitti eräänä aamuna.

"Kuka minua tänne tulee katsomaan?" Tauno kysyi.

"Teidän äitinne, sieltä kotoa ihan tänne asti", hoitaja vastasi.

"Se ei ole totta!"

Samassa Taunolle tuli kiire kätkeä katkaistu käntensä peiton alle. Ikinä hän ei tulisi äidille näyttämään, että hän on käsipuoli. Ei ikinä!

Siinä äiti jo seisoikin, tyynenä ja rauhallisena.

"Mitä sinulle on käynyt?" äiti kysyi.

"Ei niin paljon mitenkään. Vähän sattui, mutta kyllä minä paranen entiselleen."

"Minä tiedän kaikki. Vänrikki Ratia oli minua vastassa ja kertoi, että sinulla on käsi pois", äiti tyynytteli.

Helpotuksen huokaus pääsi Taunon rinnasta. Äiti siis tietää, eikä kuitenkaan valita. Voi, kuinka hyvä oli olla ja kokea äidin läheisyys. Samanlainen turvallisuudentunne kuin ennen pikkupoikana täytti koko hänen olemuksensa ja tuskistakin tuntui osa häipyvän.

Taunon tila oli niin huono, että hänet oli siirretty ns. kuolevien huoneeseen. Siellä äiti oli yötä päivää hänen kanssaan.

"Nyt en enää jaksa kestää näitä tuskia. Äiti, hakekaa lääkäri", Tauno pyysi.

"Olemme tehneet kaiken, mitä ihminen voi. Mitään ei ole enää tehtävissä, lääkitystä emme voi lisätä", lääkäri sanoi. Sitten hän seisoivat vaiti, painoi päänsä alas ja poistui hiljaa.

"Äiti, rukoilkaa minun puolestani."

Äiti polvistui vuoteen viereen ja rukoili Isä meidän rukouksen. Kun hän pääsi kohtaan "tapahtukoon sinun tahtosi", Tauno olemukseen valui ihmeellinen rauha ja hän nukahti. Hän nukkui pitkään ja sikeästi. Ja kun hän heräsi unestaan, olikin jo valmiina suunnitelma hänen siirtämisekseen Tampereelle sotasairaalaan hoidettavaksi. Äiti sai tulla junaan mukaan hoitajana. Mutta mitenkään lohdulliset eivät olleet ne eväät, jotka hän lääkäriltä matkalle sai.

"Teidän poikanne on niin heikko, ettei hän tätä matkaa tule hengissä kestävänsä. Mutta onhan parempi, että olette hänen luonaan, kun hän kuolee, sillä hän kuolisi täälläkin."

Pitkä ja vaivalloinen matka eteni hitaasti. Junamatkan aikana jouduttiin pysähtelemään useita kertoja jopa tuntikausiksi. Kenttäsairaalaan mukaan annetut juomat loppuivat ja janoiset, kuumeiset potilaat olisivat

tarvinneet nestettä jatkuvasti.

”Nyt minä en enää jaksa tätä janoa. Äiti, hakekaa vettä”, Tauno pyysi tuskissaan.”

”Rakas lapsi, vettä ei ole tilkkaakaan ja ulkona on säkkipimeää. On mahdotonta löytää vettä”, äiti huokaisi.

”Antakaa sille tämä”, sanoi toinen haavoittunut ylälavitsalta ja ojensi vesitilkkasen pullostaan.

”Mutta tehän tarvitsette itse sen veden”, äiti sanoi.

”Kyllä minä kestäen, mutta teidän poikanne on niin pahasti haavoittunut ja heikko, että hän tarvitsee juotavaa, ottakaa vaan”, sanoi sotilas.

Seuraavana aamuna juna vihdoinkin kolisteli Tampereen asemalle. Ja kun Tauno laskettiin sairaalan pehmeään sänkyyn, hänestä tuntui, kuin hänet olisi laskettu pumpuliin.

Sisarukset Helmi ja Lempi tulivat pian tapaamaan pikkuveljeä. Tauno oli sisarussarjan nuorin, vasta 19-vuotias. Paljon hän ei jaksanut puhua, mutta oli mukava nähdä rakkaat omaiset lähellään. Viljo-veli oli sotimassa Itä-Karjalan suunnassa ja hänelle oli lähetetty sähke Taunon haavoittumisesta. Jo seuraavana päivänä veli ilmestyi Tampereelle. Paljon ei juteltu, oltiin vaan. Mutta yhtäkkiä Tauno katkaisi hiljaisuuden:

”Minun elämälläni ei sitten ole enää mitään tarkoitusta. Ja jos minä henkiin jään, ryyppään niin paljon, että kuolen.”

”Niin ei käy”, Viljo sanoi. ”Sinulla on vielä elämä edessäsi.”

Tauno kokosi kaikki voimansa ja sanoi oikein raivoissaan lohduttavalle veljelleen:

”Että kehtaat puhua noin. Katso nyt minua, kädetöntä. Kuinka sinä voit sanoa, että minulla on elämässä vielä jotakin nautittavaa?”

Tauno oli kymmenen hengen huoneessa. Viereisessä sängyssä oli Kanervan Risto, joka myös oli haavoittunut käteen. Toisella puolella oli Kassisen Kalle, jonka takaraivo ja kaula oli kipsattu niin, ettei hän voinut päättään liikuttaa. Käytävän toisella puolella oli Suonperän Hermann, jolta konekiväärisuihku oli katkaissut nilkan luut. Kaikki pojat olivat iloisia, elämänmyönteisiä kavereita. Nopeasti Taunokin alkoi piristyä tässä joukossa. Huumori alkoi saada sijaa myös hänen sisällään, ja pian hän oli kuin huomaamattaan mukana huulenheimossa.

”Lyödäänpä vetoa, kumpi ennemmin kävelee toisensa sängyn viereen”, Tauno ehdotti Hermannille.

”Tuohon käteen”, vastasi Hermann, ja lyötiin kympin veto.

Tauno yritti salaa testata voimiaan, mutta ei uskaltanut yksin nousta kävelylle. Niinpä hän eräänä iltana kuiskasi hoitajalle:

”Autatko vähäsen, että pääsen kävelemään Hermannin sängyn luo.”

Hän sai pyytämänsä avun, ja niin alkoi vaivalloinen kävelymatka, joka tosin ei ollut pitkä, mutta perin hankala, sillä molemmat jalat olivat lastassa ja askel lyhyt. Loppujen lopuksi Tauno pääsi kuin pääsikin voittajana Hermannin sängyn laidalle istumaan. Leveästi hymyillen hän aikoi käydä kiusoittelemaan kaveria ja vaatimaan voittamaansa vetoa. Mutta yhtäkkiä alkoi maailma pyöriä hänen silmissään ja hän pyörtyi siihen paikkaan. Hoitaja pyysi nyt vuorostaan

liikkeelle pääseviä potilaita avuksi, ja yhdessä he raahasivat sankarin takaisin sänkyynsä.

Paraneminen oli vihdoin edistynyt niin pitkälle, että Tauno sai luvan käydä kävelemässä läheisessä Sorsapuistossa. Muolan Martti, Taunon sotakaveri samasta tulenjohtueesta, tuli noihin aikoihin häntä katsomaan, ja Tauno pääsi saattamaan Marttia kaupunkiin asti.

”Mitäs tykkäät, jos mä haen sulle pullon tuosta kaupasta”, Martti kysäisi, kun kuljettiin viinakaupan ohi.

”Sen kun haet”, Tauno vastasi ja jäi odottamaan. Kaverukset joivat tasan pullon sisällön, ja tullessaan takaisin osastolle Tauno oli melkoisesti humalassa. Sänkyyn päästyään hän aloitti varsinaisen näytöksen. Hän huusi ja nauroi ja yritti sätkytellä jalkojaan ja kättään ja tehdä vaikutusta kavereihin.

”Hei, tulkaas pojat katsomaan, Tauno on päissään”, Kalle huusi ja pian olivat kaikki jalkeille pääsevät sängyn luona ihmettä töllistelemässä.

Juopuneena esiintyminen sairaalassa oli ehdottomasti kielletty. Osaston vastaava hoitaja Liisa Lepola tuli hälinän kuultuaan paikalle. Nähdessään Taunon riehumisen hän katsoi tätä hetken hyvin pitkään ja surullisesti ja poistui.

Liisa-täti, niin kuin häntä kutsuttiin, ei tehnyt asiasta ilmoitusta, mutta Taunoa kyllä hävetti jälkeensä.

Eräänä päivänä ilmoitettiin, että kenraali oli tulossa katsomaan poikia. Kaikki jotka kykenivät, nousivat istumaan vuoteensa reunalle, ja sillä hetkellä kun kenraali astui sisälle, pompattiin ylös ja seisottiin

asennossa.

”Hyvää päivää, pojat”, tervehti kenraali.

”Hyvää päivää herra kenraali”, kuului vastaus yhdestä suusta.

Hän puhui haavoittuneille ja jakoi sitten kunniamerkit. Taunon vuoteen luo hän tuli kädessään 4. luokan vapaudenristi. Tauno katseli avuttomana kenraalia, joka tarjosi ristiä. Molemmat kädet olivat kääreessä. Lääkärin huomauttaessa tilanteesta kenraali asetti ristin Taunon oikean käden sormien väliin ja lausahti:

”Teistä tulee vielä vaikka nyrkkeilijä, kunhan aika kuluu.”

Huumori ja kaverin auttamishalu kukoistivat sairaalayhteisössä. Jokainen auttoi toistaan niin paljon kuin ikinä voi. Mutta myös poikkeuksia oli, ainakin yksi.

Koulutuskeskuksesta lähetettiin osastolle nuori sotapoika. Hän katsoi olevansa jotenkin erikoisasemassa, koska hänen veljensä oli arvoltaan luutnantti. Tapana oli, että terveketiset kuorivat perunat niille, jotka eivät itse voineet kuoria. Tämä ”herra” kieltäytyi kuorimasta Taunon perunoita ja sanoi: ”

”En minä kaikille jätkille kuori, kuorikoon itse!”

Se oli pojille liikaa. Sotilas, jolta oli jalka amputoitu, hyppäsi yhdellä jalallaan pystyyn ja huusi keuhkojensa täydeltä:

”Kuinka sinä, alokas, kehtaat? Tulehan vähääkään lähemmäksi, niin saat kuonoosi niin että sen vielä huomennakin muistat.”

No, aikanaan potut maksettiin pottuina pojalle takaisin. Hänen mentyään iltalomalle kaverit ryhtyivät

"Siinä korsun pohjalla, veren valuessa pois suonista, kuoleman kylmä henkäys tuntui uhkaavasti lähestyvän. 'Yksi kuolema Herralle velkaa', niin kuin poikien kanssa oli totuttu kuolemaa uhmaamaan, tuntui äkkiä karvaalta pilalta. "

Tauno Lappalainen pyysi Jumalalta yhtä vuotta lisää elinaikaa, mutta saikin vuosikymmeniä. Ne ovat olleet täynnä elämän moninaista rikkautta. Toisaalta miehen vanhetessa on myös vamma nuortunut ja kipu tiukentanut otettaan. Pitkinä valvottuina öinä on toivoa ja rohkeutta joutunut joskus etsimään syvältä. Kerttu Lappalainen on elänyt mukana nämä kohtalot ja kertoo kirjassaan kotoisasti miehensä ja perheensä "jatkosotavuosista".

Tämä on Vuodet täynnä elämää -kirjan 3. painos. Aiemmat painokset ovat julkaistu vuonna 1983 ja 1990.

Kerttu Lappalaisen muita teoksia ovat mm. Sytytä kynttilä (1985), Ammennuksia (1987), Älä pelkää (1995), Ilon pisaroita (1998) ja Luotettava Jumala (2002).

ISBN: 978-952-801-8599

